

گروه آموزشی فرش

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد فرش

عنوان: **بررسی تطبیقی و طبقه بندی فرش های جانمازی (سجاده ای) با سایر فرش های محرابی**

موجود در موزه آستان قدس رضوی و موزه فرش تهران.

استاد راهنما: **دکتر امیرحسین چیت سزایان**

استاد راهنمای دوم:

مهندس حسن عزیزی

دانشجو:

ملیحه حسینی محراب

واژه های کلیدی: فرش محرابی، قالیچه سجاده ای (جانمازی)، طرح و رنگ، موزه آستان قدس رضوی و موزه فرش تهران.

چکیده:

امروزه یکی از طرح های متداول در مناطق مختلف ایران فرش محرابی و سجاده ای است. این نقش از یک سو، مسیر حرکت را به سوی خدا ترسیم میکند و به نماز گزار توجه به قادر متعال را یادآور میشود و از سوی دیگر، مفهوم محراب را در ذهن پرستش گران مسلمان زنده می سازد. در رابطه با فرش های محرابی و سجاده ای بحث های زیادی در اقوال محققان ایرانی مطرح شده و کتاب ها و مقاله های زیادی در این باره نوشته شده است ولی به تفکیک قالیچه های سجاده ای (جانمازی) از سایر فرش های طرح محرابی با توجه به فرش های محرابی و سجاده ای موزه فرش آستان قدس رضوی و موزه فرش تهران، که عموماً این دسته از فرش ها را به غلط، فرش های محرابی می نامند و همچنین بررسی ساختارشناسانه و نمادگرایانه مضامین مطرح، از جمله وجود "آیات قرآن"، "قندیل"، "گلدان"، "درخت" و... در این فرش ها به طور دقیق بررسی نشده است. هدف از این پژوهش، بررسی سوالاتی چون: ۱. بررسی تاریخچه و پیشینه طرح های محرابی، ۲. شناسایی نقوش و نمادهای فرش های محرابی و سجاده ای، ۳. دسته بندی و تطبیق بین انواع محرابی، جانمازی و سجاده ای، ۴. طبقه بندی فرش های محرابی سجاده ای در موزه آستان قدس رضوی و موزه ی فرش تهران بوده است. نتایج این پژوهش که بر اساس مطالعه اسنادی، کتابخانه ای و میدانی انجام گرفته است نشان می دهد، نقش محرابی در دوره های مختلف از مهرابه ها تا شکل مساجد سیر و تحول یافته است و نقش سجاده ای ریشه در عقاید کهن دارد و نقش ساختار نقوش قالیچه های سجاده ای و محرابی دارای جنبه های نشانه ای و نمادین اند. در تعریف طرح سجاده ای ابعاد و فرمت محراب از جمله ویژگی های ثابت به شمار می روند.